

Kim jest Społeczny Inspektor Pracy

Odbývają się wybory zakładowego społecznego inspektora pracy (SIP).

Zakładowy Społeczny Inspektor Pracy wraz z zespołem oddziałowych społecznych inspektorów pracy dba o zapewnienie pracownikom właściwych warunków pracy zarówno pod względem prawnym, jak bezpieczeństwa i higieny.

Wybory SIP odbywają się dwuetapowo. Najpierw poszczególne okręgi wyborcze (na Politechnice mamy ich aż 20) wybierają swoich inspektorów oddziałowych. Spośród nich oraz ewentualnie kandydatów zgłaszanych przez organizacje związkowe, wybierany jest zakładowy SIP.

- Czasami spotykamy się z poglądem, że społeczna inspekcja pracy jest zjawiskiem z minionej epoki, zbędnym w nowej rzeczywistości. Jakie jest zdanie w tej sprawie?

To mylny pogląd. Społeczny nadzór nad warunkami pracy jest normalnym zjawiskiem w Zachodniej Europie, do której przecież dążymy. Szczegółowe rozwiązania stosowane w poszczególnych krajach są różne, na ogół jednak opierają się na zaleceniu nr 164 Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP). Polska poszła tą samą drogą. Ustawa z 24 czerwca 1983 roku wprowadziła społeczną inspekcję pracy jako samodzielną organizację kontroli warunków pracy kierowaną przez organizacje związkowe w zakładach pracy. Nowelizacje ustawy uwzględniają zachodzące zmiany polityczne i społeczne. Niezmienna jest jednak intencja, by społeczna inspekcja pracy reprezentowała wszystkich pracowników w sprawach ochrony warunków pracy i stosowania przepisów prawa pracy.

- Czy zakładowy społeczny inspektor pracy działa sam?.

Oczywiście, że nie. Społeczna inspekcja pracy tworzy na Politechnice, jak i w każdym zakładzie pracy, odrębną organizację społecznej kontroli warunków pracy. Zakładowy SIP współpracuje z oddziałowymi społecznymi inspektorami pracy. Zakładowy SIP ma najwyższe uprawnienia: ma prawo wydawać kierownikowi zakładu (w naszym przypadku: JM Rektorowi) zalecenia, które mają charakter prawnych decyzji, a które mogą dotyczyć wszystkich spraw będących również w obszarze zainteresowania Państwowej Inspekcji Pracy. Z funkcją tą wiążą się też uprawnienia opiniodawcze, a przede wszystkim obowiązki, jak i odpowiedzialność wobec wszystkich pracowników Uczelni, w tym także prawo do uczestniczenia w kontrolach PIP i innych organów nadzoru i kontroli oraz reprezentowania SIP wobec organizacji związkowych działających na uczelni. Szczególnie istotny jest obowiązek zakładowego SIP tworzenia planu pracy obejmującego wszystkie zamierzone czynności i zatwierdzanie planów pracy poszczególnych oddziałowych SIP. Zakładowy SIP organizuje szkolenia społecznych inspektorów pracy niższych szczebli, sprawdza, jak załatwiane są przez kierowników jednostek organizacyjnych zakładu (uczelni) uwagi wpisywane

przez oddziałowych SIP. W przypadku stwierdzenia braku reakcji na wpisywane uwagi zakładowy SIP podejmuje działania dyscyplinujące wynikające z jego ustawowych kompetencji.

Spółeczna inspekcja pracy powołana jest do udzielania pomocy prawnej pracownikom zatrudnionym w ramach stosunku pracy, reprezentowania ich interesu przed pracodawcą, w szczególności w sytuacji wypadków przy pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy, jak i z prawa pracy. Także w przypadku spraw przekazywanych przez działające organizacje związkowe na uczelni.

- Z tego wyliczenia wynika, że zakres obowiązków zakładowego SIP jest bardzo obszerny. Czy otrzymuje on za swoją pracę jakąś gratyfikację?

Zależy to od ilości zadań. Właśnie plan pracy powinien być podstawą do ustalenia zryczałtowanych wynagrodzeń zarówno dla zakładowego jak i oddziałowych SIP.

- Ustawa zakłada, że SIP powinien być członkiem związku zawodowego. O ile reprezentuje on organizację związkową?

Zadania organizacji związkowych zostały uregulowane w ustawie o SIP i wynika z niej m.in., że są uprawnione do określania struktury społecznej inspekcji pracy, regulaminu wyborów SIP, do decydowania o ewentualnym rozwiązaniu stosunku pracy ze społecznym inspektorem pracy. Są też uprawnione do występowania do kierownika zakładu o ustalenie zryczałtowanego wynagrodzenia dla społecznego inspektora pracy. Związki są także uprawnione do wyrażania zgody na wystąpienie społecznego inspektora pracy do organu PIP w sprawie przeprowadzenia kontroli i wszczęcia postępowania w związku z wykroczeniem przeciwko prawom pracownika. Trzeba jednak podkreślić, że organizacje związkowe nie są uprawnione do bezpośredniej ingerencji w proces kontroli ani w proces podejmowania decyzji przez społecznych inspektorów pracy. Społeczni inspektorzy pracy mają dużą swobodę podejmowania decyzji, a jedynym właściwie ograniczeniem tej swobody działania jest możliwość odwołania się przez pracodawcę do Państwowej Inspekcji Pracy, która rozstrzyga o zasadności wydanego zalecenia.

- Zwykle stykamy się z oddziałowym SIP. Jakie zadania realizuje?

Ponieważ jest uprawniony do kontroli przestrzegania obowiązujących przepisów prawa pracy, może on m.in.:

- * kontrolować stan warunków pracy i ochrony uprawnień pracowniczych,
- * zwracać pracownikom uwagę na obowiązek przestrzegania przepisów prawa pracy i zasad bhp
- * informować kierownika jednostki organizacyjnej o naruszeniu przepisów prawa pracy lub zasad bhp,

- * żądać natychmiastowego usunięcia bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia występujących na terenie jednostki org. i niezwłocznie powiadamiać zakładowego SIP o istniejących zagrożeniach,
- * żądać informacji i odpowiednich dokumentów,
- * dokonywać wpisów do oddziałowej księgi uwag SIP,
- * uczestniczyć w kontrolach PIP i innych organów nadzoru i kontroli warunków pracy,
- * przedkładać wnioski zakładowemu SIP,
- * czuwać nad wykonaniem wniosków, zaleceń i uwag.

Politechnika nie jest zwykłym zakładem pracy. Jest nie tylko bardzo duża, ale ma jednostki o bardzo specyficznych - z punktu widzenia SIP - rodzajach zagrożeń. Mamy tu (przynajmniej potencjalnie) wszelkie rodzaje związków chemicznych, źródeł promieniowania, zakłóceń, hałasów. Jest dużo urządzeń, często nietypowych, zarówno bardzo nowoczesnych, jak i pochodzących z okresu międzywojennego. Oddziałowy SIP musi orientować się - na bazie posiadanej wiedzy i doświadczeń - we wszystkich potencjalnych zagrożeniach, które mogą się pojawić w podległym mu obszarze. Musi też znać przepisy dotyczące urlopów, czasu pracy i bezpieczeństwa pracy, również dotyczące zatrudnienia kobiet, osób młodocianych i niepełnosprawnych. Jego sprawne działanie może uchronić zakład pracy przed poważnymi stratami materialnymi, a pracowników - przed utratą zdrowia.

- Co powinien zapewnić zakład pracy społecznemu inspektorowi pracy, by mógł realizować swoje zadania?

- SIP, zwłaszcza zakładowy, mieć możliwość korzystania z obsługi biurowej i niezbędnych publikacji z dziedziny prawa pracy i BHP. Zakład pracy powinien pokrywać koszty pomiarów warunków środowiska pracy i innych wnioskowanych ekspertyz, a także delegacji SIP (na szkolenia, narady konferencje).

Zakładowy społeczny inspektor pracy powinien współpracować z wszystkimi strukturami Uczelni. Jego **szczegółowe obowiązki stanowi Ustawa o społecznej inspekcji pracy, z 24 czerwca 1983 roku**, która z jednej strony określa zasady kontroli zagrożeń i nieprawidłowości, z drugiej - sposoby ich likwidacji przez uwzględnienie zaleceń i uwag.